

EVROPSKI PARLAMENT

2009 – 2014

Odbor za kulturo in izobraževanje

2010/2015(INI)

26.3.2010

OSNUTEK POROČILA

o novinarstvu in novih medijih – oblikovanje javnega prostora v Evropi
(2010/2015(INI))

Odbor za kulturo in izobraževanje

Poročevalec: Morten Løkkegaard

PR_INI

VSEBINA

	Stran
PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA	3
OBRAZLOŽITEV	7

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o novinarstvu in novih medijih – oblikovanje javnega prostora v Evropi (2010)2015(INI)

Evropski parlament,

- ob upoštevanju Naslova II Pogodbe o Evropski uniji,
- ob upoštevanju členov 11, 41 in 42 listine Evropske unije o temeljnih pravicah,
- ob upoštevanju skupne izjave Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije z naslovom „Partnerstvo za komuniciranje o Evropi“, podpisane 22. oktobra 2008¹,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 2. aprila 2008 z naslovom „Debate Europe – Gradimo na izkušnjah z načrtom D za demokracijo, dialog in debato“ (KOM(2008)0158),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 28. aprila 2008 z naslovom „Komuniciranje o Evropi prek avdiovizualnih medijev“ (SEC(2008)0506),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 21. decembra 2007 z naslovom „Komuniciranje o Evropi prek interneta – vključevanje državljanov“ (SEC(2008)0506),
- ob upoštevanju delovnega dokumenta Komisije z dne 3. oktobra 2007 z naslovom „Predlog za medinstitucionalni sporazum Partnerstvo za komuniciranje o Evropi“ (KOM(2007)0569),
- ob upoštevanju Sklepa št. 1904/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o uvedbi programa Evropa za državljane za spodbujanje aktivnega evropskega državljanstva za obdobje 2007–2013²,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 1. februarja 2006 z naslovom „Bela knjiga o evropski komunikacijski politiki“ (KOM(2006)0035),
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 16. novembra 2006 o beli knjigi o evropski komunikacijski politiki³,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 13. oktobra 2005 z naslovom „Prispevek Komisije k obdobju razmisleka in za vnaprej: Načrt D za demokracijo, dialog in debato“ (KOM(2005)0494),
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 12. maja 2005 o izvajanju informacijske in komunikacijske strategije Evropske unije⁴,
- ob upoštevanju člena 48 Poslovnika,

¹ UL C 13, 20.1.2009, str. 3.

² UL L 378, 27.12.2006, str. 32.

³ UL C 314 E, 21.12.2006, str. 369.

⁴ UL C 92 E, 20.4.2006, str. 403.

- ob upoštevanju poročila Odbora za kulturo in izobraževanje (A7-0000/2010),
 - A. ker sta dostop državljanov do informacij in komuniciranje med oblikovalci politike in volivci osrednja elementa naših predstaviških demokratičnih družb, saj demokratično vodenje sloni na možnosti vključevanja državljanov v razpravo,
 - B. ker se na zadnjih evropskih volitvah trend upadanja volilne udeležbe ni preobrnil, kar kaže na potrebo po nadaljnjih prizadevanjih za zmanjšanje razkoraka med EU in evropskimi državljani,
 - C. ker je Lizbonska pogodba Parlamentu podelila večjo moč pri odločanju v EU, zaradi česar je še pomembnejše, da se državljani zavedajo dela svojih izvoljenih predstavnikov,
 - D. ker lahko javni prostor razumemo kot prostor, v katerem nadzor nad javnimi organi poteka prek informirane in kritične razprave ljudi in medijev,
 - E. ker elektronski socialni mediji ustvarjajo nove vrste javnosti, ki so fizično razpršene, vendar jih povezuje skupni interes za isto temo, z možnostjo ustvarjanja novih nadnacionalnih javnih prostorov,
 - F. ker se je z uporabo socialnih medijskih platform v Parlamentu med evropsko predvolilno kampanjo leta 2009 uspešno povečalo število aktivnih uporabnikov, zlasti med mladimi,
 - G. ker v nasprotju z zelo živahnimi nacionalnimi javnimi prostori trenutno ne obstaja neki nadrejen evropski javni prostor,
 - H. ker je oblikovanje evropskega javnega prostora tesno povezano z vseevropskimi ali nadnacionalnimi medijskimi strukturami,
 - I. ker imajo nacionalne javne radiotelevizije posebno odgovornost, da državljane seznanjajo s političnim odločanjem in vodenjem, kar bi se morale razširiti na evropske zadeve,
 - J. ker je jasno dokazano, da so državljani premalo seznanjeni z evropskimi vprašanji, kar so pokazale tudi različne ankete evrobarometer,
 - K. ker je za boljše poznavanje EU med državljani nujno, da EU postane samoumeven učni predmet v srednješolskih učnih načrtih,
 - 1. odobrava skupno izjavo Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije z naslovom „Partnerstvo za komuniciranje o Evropi“, in poziva institucije EU, da jo spoštujejo in podpirajo,
 - 2. meni, da mora biti poročanje o EU odprto, kritično in neodvisno, kar je osrednji pogoj za spodbujanje evropske razprave in oblikovanje evropskega javnega prostora;
 - 3. ugotavlja, da težava ni v pomanjkanju spletnih novic in informacij o EU in njenih institucijah; ugotavlja, da so vse institucije vzpostavile svoje platforme z novicami, ki pa jim ne uspe pritegniti javnosti;
 - 4. poudarja, da bi morale države članice zagotoviti neodvisnost storitev javne radiodifuzije,

in hkrati poudarja, da je odgovornost teh poročanje o EU;

Države članice

5. prosi Komisijo, naj uvede letne preglede, kjer bo navedeno in primerjano poročanje javnih mrež v državah članicah o EU;
6. poudarja pomen vključevanja nacionalnih poslancev v odločanje v EU ter odobrava pobude, kot je sodelovanje nacionalnih poslancev v živo na sejah odborov prek spletnega prenosa;
7. ugotavlja, da je najboljši način za oblikovanje skupne evropske zavesti prek neposredne participacije, na primer z neposrednimi volitvami;
8. poudarja potrebo, da bi države članice imele ministra za evropske zadeve, ki bi deloval kot referenčna točka, na katero se lahko usmeri pozornost državljanov o zadevah EU;
9. predlaga, da se na podlagi obstoječih rešitev na področju novih medijev izoblikujejo predlogi o tem, kako navezati medparlamentarne odnose med nacionalnimi parlamenti in Evropskim parlamentom;
10. priznava okrepljeno vlogo nacionalnih parlamentov in torej pomen informacijskih pisarn Parlamenta v državah članicah; vendar pa opozarja, da morajo te prilagoditi svoje poslanstvo in vanj vključiti krepitev vezi z nacionalnimi parlamenti, kar bi prispevalo k njihovi prepoznavnosti;
11. poudarja pomen najemanja medijskih strokovnjakov zunaj institucij EU za tiskovne predstavnike v predstavništvih Komisije in informacijskih pisarnah Parlamenta v državah članicah, katerih naloga bi bila dejavna in prepoznavna vloga v nacionalnih razpravah o evropskih zadevah;
12. predlaga povečanje proračunskih postavk za informacijske pisarne Parlamenta;
13. poziva države članice, naj premislijo o vključitvi predmeta o EU v vse srednješolske učne načrte, in jih spodbuja, da si na ravni EU izmenjajo najboljšo prakso na tem področju;
14. predlaga izvedbo kritičnih pregledov obstoječih medparlamentarnih forumov, kot je COSAC;

Mediji

15. odobrava programe usposabljanja novinarjev o zadevah EU v Komisiji in Parlamentu ter poziva k njihovi razširitvi, da bi zadostili vse večjemu povpraševanju;
16. poudarja, da imajo socialni mediji velikanski potencial, da dosežejo mlade, in zato Komisijo in Parlament poziva, da še okrepita svoje dejavnosti na tem področju, zlasti z vključevanjem podjetij, specializiranih za nove medijske komunikacije, v javno-zasebna partnerstva;
17. predlaga oblikovanje delovne skupine neodvisnih novinarjev s sedežem v Bruslju, ki niso

podrejeni uredniškemu nadzoru in so najeti zunaj institucij EU, za oblikovanje dnevnih poročil o EU, ki bi se objavljala na različnih platformah in kanalih v skladu z merili novinarskega poročanja; predlaga imenovanje neodvisnega glavnega urednika te delovne skupine;

18. predlaga razvoj EuroParlTV, njeno nadaljnje vključevanje v internetno strategijo Parlamenta ter večjo distribucijo njene vsebine televizijskim programom in spletnim medijem;
19. odobrava pilotni projekt raziskovalnih štipendij za čezmejno raziskovalno novinarstvo;
20. meni, da nedavno zmanjšanje v Bruslju akreditiranih novinarjev zbuja veliko skrb;

Storitve javne radiodifuzije

21. poudarja, da imajo nacionalne in regionalne storitve javne radiodifuzije posebno odgovornost obveščanja državljanov o politiki in oblikovanju politik na evropski ravni; v zvezi s tem poudarja, da morajo javne radiotelevizije kritično in uredniško popolnoma neodvisno preučiti svoje poročanje o EU ter si zastaviti ambiciozne cilje za njegovo izboljšanje;
22. spodbuja države članice, da izdelajo javne smernice za javne storitve pri poročanju o zadevah EU ter zagotovijo njihovo spoštovanje ter priznajo pomen poročanja o EU;
23. spodbuja javne radiotelevizije, da vzpostavijo spletne forume z uporabo spletnih prenosov, kjer lahko državljanji spremljajo razprave v nacionalnih parlamentih in v Evropskem parlamentu;

EU/lokalna raven

24. odobrava delo Komisije z lokalnimi radijskimi in televizijskimi mrežami ter njihovo financiranje v zvezi s tem; opozarja, da morajo biti te uredniško popolnoma neodvisne;
25. poziva Komisijo, naj okrepi svojo komunikacijsko politiko in jo uvrsti med najpomembnejše prednostne naloge pri pogajanjih o večletnem finančnem okviru po letu 2013;
26. spodbuja Komisijo in Parlament, da še okrepita svojo zavezanost izobraževanju in usposabljanju osebja v komunikacijskih veščinah, kar mu bo omogočilo komunikacijo z mediji in z državljanji;

o

o o

27. naroča svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

OBRAZLOŽITEV

Politika in komuniciranje sta dve plati iste medalje. Če ni mogoče pravilno obveščati o politiki, se zato pojavi težava. V zvezi s tem se kaže največji izziv za EU.

Splošni cilj tega poročila je – zlasti institucijam EU in državam članicam – predstaviti načine, kako se lahko evropski državljani bolj vključijo v zadeve v zvezi z EU. Poročilo obravnava tudi to, kako lahko komuniciranje sproži, spodbudi in nadaljuje evropsko razpravo in pretok informacij, najsi bo skozi okrepljeno razpravo o evropskih zadevah v nacionalnih medijih ali prek evropskega javnega prostora.¹

Pri razlagi pomanjkljivosti prejšnjih poskusov za vzpostavitev evropskega javnega prostora so ključni trije elementi:

1. EU je zapleten subjekt, ki ga ni mogoče zlahka razložiti. Ene same preproste rešitve za oblikovanje evropskega javnega prostora ni. Zato je potreben širok preplet različnih rešitev;
2. *kazanje s prstom*: zaradi kompleksnosti nihče ne prevzame neposredne odgovornosti in pri nenaklonjenih raziskavah ali javnem mnenju o zadevah EU voditelji z lahkoto krivijo EU. Zato je nujno, da odgovorni voditelji v državah članicah in institucijah EU prevzamejo odgovornost;
3. oblikovanje evropskega javnega prostora se mora začeti na dnu, pri evropskem prebivalstvu. Samo tako se bo javnost zares poistovetila s tem.

Cilj oblikovanja evropskega javnega prostora je treba doseči na več ravneh. To ni zgolj naloga medijev, temveč tudi politikov in javnih ustanov. Tako Komisija kot Parlament sta v preteklosti sprejela pobude za okrepitev vseevropske razprave in dosegla nekaj rezultatov.² Kljub temu je mogoče storiti še veliko.

Institucionalne in tehnološke razmere še nikoli niso bile tako ugodne. Lizbonska pogodba je pomemben korak v demokratizaciji EU in novi mediji ponujajo nove priložnosti. Možnosti za vključevanje državljanov je več kot kdaj prej.

Vendar pa se pri uvrščanju zadev EU na dnevni red v državah članicah položaj ni izboljšal v skladu s tem. Ključni način za zmanjšanje tega razkoraka je komuniciranje.

Težava pa ni v pomanjkanju informacij; v širjenje informacij o evropskih zadevah je vključenih več akterjev – mediji in institucije – toda to ne zadošča.

Pri obravnavanju vprašanj EU morajo ključni akterji razlikovati med **obveščanjem** državljanov in **komuniciranjem** z njimi. Obveščanje je enosmerni proces, komuniciranje pa

¹ Evropeizacija nacionalnih javnih prostorov se nanaša na povečanje obsega evropske tematike v nacionalnih prostorih. Evropski javni prostor se nanaša na razpravo, ki presega nacionalne meje in naslavlja evropsko javnost.

² Parlament je med evropskimi volitvami izvedel učinkovito kampanjo na Facebooku in si pridobil 60.000 oboževalcev. Komisija je učinkovito uporabila spletno komuniciranje pri EU Tube in naredila nekaj pomembnih korakov s kampanjo o evropskih javnih prostorih.

dvosmerni proces, ki vključuje dialog. Obveščanje zgolj z objavljanjem vsebine še ne jamči, da bo vzbudilo zanimanje državljanov v državah članicah. Zato je nujno, da ‚pošiljatelj‘ sledi načelom komuniciranja, da ustvari dialog z državljani.

1. Politično okolje

Pri političnem vključevanju državljanov v zadeve EU sta pomembni dve merili:

1. **Neposredna participacija**, denimo volitve. Danes je ta omejena na volitve v Evropski parlament vsakih pet let, medtem ko so pomembni položaji, kot so visoki predstavniki, predsednik Komisije in predsednik Evropskega sveta, imenovani brez vključevanja državljanov;¹
2. **Evropska politična kultura na nacionalni ravni** je bistvenega pomena. Če želimo vzbuditi resnično zanimanje državljanov držav članic za evropske zadeve, je bistveno, da se nacionalni poslanci ukvarjajo s politiko EU in ozaveščajo o evropski zakonodaji v svojih nacionalnih prostorih.

Na nacionalni ravni je korak v pravo smer minister za evropske zadeve, v čemer bi morali videti odločno spodbudo politiki, da uvrsti EU med svoje prednostne tematike. Kar je še pomembneje, minister za evropske zadeve je referenčna točka, na katero se lahko državljani obračajo z vprašanji in od nje zahtevajo odgovore, s čimer prispevajo k oblikovanju evropskega javnega prostora.

Izziv bo vzpostaviti resnično kulturo sodelovanja med vsemi evropskimi institucijami pri komuniciranju o EU, kakor predvideva skupna izjava iz leta 2008 „Partnerstvo za komuniciranje o Evropi“. Ta bi morala vključevati sodelovanje med EU ter nacionalnimi vladami in parlamenti.

Lizbonska pogodba

Dva elementa, uveljavljena z Lizbonsko pogodbo, pomenita konkretna koraka za še večje vključevanje državljanov v evropske zadeve:

1. Lizbonska pogodba uvaja večje vključevanje nacionalnih parlamentov. Poročevalec odobrava ta korak, saj povečuje obveščenost in komuniciranje;
2. evropska državljanska pobuda uvaja možnost, da se državljani dejavno vključijo v zadeve EU, tako da Komisijo zavežejo k ukrepanju. Vsebuje veliko možnosti za komuniciranje, saj je zbiranje milijona podpisov zanimivo že samo po sebi in utegne zbuditi zanimanje medijev. Poleg tega je pobuda čezmejna dejavnost, ki prispeva k oblikovanju evropskega javnega prostora.

2. Mediji

Pomanjkanje novic o EU v medijih držav članic je znano dejstvo. Da bi oblikovali evropski

¹ V zvezi s tem poročevalec odobrava državljansko pobudo kot zgled neposredne participacije.

javni prostor, bi morali biti državljani v veliko tesnejšem stiku s političnim življenjem institucij EU.

Splošen pogled na obravnavo EU v medijih kaže, da tiskani mediji o zadevah EU poročajo redno, medtem ko je mogoče položaj pri televizijskem poročanju (z nekaj očitnimi izjemami) še močno izboljšati.

Storitve javne radiodifuzije

Poročevalec priznava bistveno vlogo storitev javne radiodifuzije in potrebo po njihovi nadaljnji krepitvi in politični podpori. Zgodovina kaže, da trg ni zmožen zagotavljati obsežnega poročanja o EU, zato je ključnega pomena, da države članice zagotovijo spoštovanje listine o javnih storitvah, s čimer se zagotovi poročanje o EU v javnosti.

Pobude EU

EU je v poskusu ustvarjanja vseevropskih medijev uvedla in podprla več pobud, med njimi sta v ospredju Euronews in EuroparlTV.

Euronews ni zmožl nagovoriti široke in kolektivne javnosti v EU, deloma zaradi jezikovnih razlik pri dojetanju novinarstva in poročanja. EuroparlTV je tehnološka inovacija, ki pa ji primanjkuje novinarske teže.

Poročevalec zato meni, da se kaže potreba po obsežnih alternativah.

Dopisniki pri EU

Število novinarjev, akreditiranih pri institucijah EU, se je v zadnjih letih zmanjšalo. Zaradi tega se sicer obseg poročanja ni zmanjšal, tudi zaradi spletnih medijev, zaradi česar se je pojavila domneva, da je navzočnost novinarjev v Bruslju nepotrebna.

Poročevalca ta trend skrbi. Poročanje o zadevah EU zahteva navzočnost novinarjev v Bruslju. Novinarji lahko samo z neposrednimi stiki z ljudmi in navzočnostjo v institucijah EU in v njihovi bližini uresničujejo poglobljeno vsakodnevno preiskovalno poročanje iz Bruslja. Pospešeno poročanje o EU z okrepitevijo števila zaposlenih pri javnih radiotelevizijah v Bruslju bi lahko k večji navzočnosti spodbudilo tudi tržne medije.

3. Tehnologija – novi mediji

Dialog je učinkovito sredstvo vključevanja državljanov. Pri tem imajo pomembno vlogo novi spletni socialni mediji. Pod pojmom socialnih medijev pri tem razumemo platforme, kot sta Twitter in Facebook, kjer se vse več politikov in institucij vključuje v dialog z državljani.

Razlogov, zakaj so socialni mediji še posebno primerni za komuniciranje, je več:

1. socialni mediji lahko dosežejo novo občinstvo, ki se ne zanima za klasična sredstva obveščanja. To občinstvo ne pričakuje samo dostopa do medijev, temveč tudi odzivanje nanje, izmenjavo in uporabo informacij;
2. da bi dosegli to občinstvo, je treba biti v središču komuniciranja, tj. na Facebooku, Twitterju in v drugih spletnih socialnih mrežah;
3. socialni mediji omogočajo dialog z državljani o smislu EU;

4. spletno komuniciranje prek socialnih medijev kaže na možnost za dejavno vključevanje v spletno razpravo in diskusijo. Parlament je že od lani vodilni na tem področju, saj se je pred evropskimi volitvami dejavno vključil v socialne medije;
5. socialni mediji imajo navsezadnje ogromen potencial za komuniciranje z mladimi, s katerimi EU že od nekdanj težko naveže stik.

4. EU in države članice

Evropski parlament je naredil precejšen napredek pri preglednosti in se iz razmeroma zaprte institucije preobrazil v takšno z odprtimi sejami, ki se prenašajo na spletu. To odprtost je treba še izboljšati in si zastaviti drzne cilje.

Poleg tega je potrebna sprememba komunikacijskih politik znotraj institucij EU. Smernice za osebje EU bi morale poudarjati, da ti prej oprostijo, kot dobiš dovoljenje. To pomeni, da bi moralo biti uradnikom na vseh ravneh hierarhičnega sistema dovoljeno, da se po potrebi nemudoma odzovejo ter odgovorijo javnosti in novinarjem.

Če naj bi nacionalni prostori odprli razpravo o zadevah EU, je nujno, da imajo institucije EU drzno zastavljeno komunikacijsko politiko. Evropski in nacionalni voditelji in institucije so odgovorni za širjenje informacij, ne samo prek klasičnih sredstev obveščanja, temveč tudi medijev, v katerih imajo državljani dejavno vlogo. Zato je treba osebje nujno ustrezno usposobiti in razviti njegove komunikacijske veščine.

Poleg tega je treba okrepiti vezi med EU in državami članicami. Predstavništva Parlamenta in Komisije v državah članicah morajo prevzeti bolj dejavno vlogo v nacionalnih razpravah.

5. Delovanje na lokalni ravni

Pri poročanju o zadevah EU je nujno misliti lokalno. Za novinarje to pomeni, da je treba o vesteh, kakor so mobilno gostovanje, skupna kmetijska politika ali nova uredba o označevanju, poročati skladno z njihovim nacionalnim vplivom. To zahteva pristop od spodaj navzgor, ki je kombinacija splošne perspektive z lokalno v državah članicah.

Poročevalec podpira regionalno poročanje o EU na televizijskih in radijskih mrežah kot dopolnitev poročanju nacionalnih medijev. Pri tem je lahko dobrodošla podpora financiranja EU pod pogojem, da regionalne radijske in televizijske postaje o EU poročajo neodvisno in kritično. Poročevalec odobrava pobudo Komisije o vseevropskem oddajanju regionalnih radijskih in televizijskih mrež.

Poročevalec opozarja na možnost javno-zasebnega partnerstva pri sporočanju o zadevah EU. To pomeni, da se tako kot v preteklosti usposobljene medijske strokovnjake povabi, da prevzamejo komunikacijske naloge za EU.

6. Nova evropska zgodba

Delovanje na lokalni ravni pa ni dovolj. Čeprav morajo biti uradniki EU sposobni

pripovedovati o konkretnih zgodbah, s katerimi se lahko državljani poistovetijo, pa potencial evropskega javnega prostora leži tudi v občutku identifikacije, ki presega narodnost. V zvezi s tem je pomembno pripovedovanje skupne evropske zgodbe, ki presega nacionalne in politične predsodke. Povedano na kratko, zgodba prvih petdesetih let je temeljila na miru med narodi, gospodarski blaginji in skupnem trgu. Zdaj je nujno opredeliti osrednje elemente nove evropske zgodbe, saj nove generacije odraščajo z EU.

Pred nami je izziv določiti osrednje vrednote EU. Prispevek, vključevanje in poistovetenje evropskih državljanov so pri tem bistvenega pomena in voditelji EU morajo prispevati k tej nalogi.